

МІФОГЕОГРАФІЧНА КОМПОНЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Влах М. Р.

*Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна
myroslava.vlakh@lnu.edu.ua*

Міфогеографія є міждисциплінарним науковим напрямом, що досліджує взаємозв'язок між міфологією та географічним простором. Її об'єктом виступає геопростір, який сприймається через міфологічні уявлення та образи, сформовані у суспільній свідомості. Предметом дослідження є способи й механізми осмислення, структурування та символічного наповнення простору за допомогою міфів і міфологічних наративів. На відміну від міфогеографії, яка переважно ґрунтується на історико-генетичному та системно-структурному підходах, геоміфологія акцентує увагу на функціональному значенні міфів та їхній соціокультурній ролі у суспільстві [1].

Термін «міфогеографія» сформувався в європейській науковій традиції XIX століття під впливом романтизму, процесів національного самоусвідомлення та колоніальної політики європейських держав. Хоча це поняття не закріплене в академічних словниках як окремий спеціалізований термін, воно активно використовується в українських гуманітарних дослідженнях, зокрема в літературознавстві, культурології та урбаністиці [2].

Методологічною основою міфогеографії є філософські концепції, пов'язані з поняттям міфореальності – поєднанням уявного, символічного та культурно зумовленого світу з реальною, матеріальною дійсністю. Інформаційною базою цього напрямку є міфологія, яку розглядають як систему міфів і форму міфологічної свідомості певного народу [3]. Теоретичне підґрунтя міфогеографії формують такі науки, як культурологія, психологія, філософія та літературознавство. Водночас вона тісно пов'язана з географічною наукою, географією культури, гуманістичною географією, а також із геософією та геопоетикою.

Міфогеографічні та геоміфологічні дослідження, окрім пізнавального, мають прикладне значення у багатьох видах діяльності людини. Найголовнішим напрямом використання міфогеографічних знань є освіта і культура. Міфогеографія сприяє поглибленню знань з історії, географії, культури окремих регіонів і світу загалом. Вона сприяє збереженню фольклору і народної творчості, забезпечує розвиток критичного мислення через виявлення стереотипів і упереджень у сприйнятті різних територій і культур.

Міфогеографічний матеріал можуть використовувати учителі та учні загальноосвітніх шкіл за програмою багатьох навчальних предметів, зокрема «Географія», «Всесвітня історія», «Українська і зарубіжна література», «Біологія», «Астрономія», «Мистецтво». Це допомагає розкрити вплив міфів на історичні події (наприклад, як міфи про «священну» землю, обраний народ, Землю обітовану впливали на міграції населення, війни чи соціокультурні трансформації), поглибити розуміння літературних творів, вивчити

взаємозв'язок літератури та географії, ознайомитися з процесами географічного і космічного називання.

У контексті вищої географічної освіти, яку здобувають у ЛНУ імені Івана Франка, міфогеографічні знання поглиблюють засвоєння програмового матеріалу навчальних дисциплін «Історія географічної науки з основами наукової комунікації» (ОПП «Географія та регіональні студії» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти); «Геокультура і геоосвіта» (ОПП «Середня освіта (Географія)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти); «Геоісторична компонента в шкільній географії» («Середня освіта (Географія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти). Осмислення міфологічних витоків сучасного географічного світогляду допомагає зрозуміти логіку наукового пізнання. Ефективним для вивчення географічної карти Світу та розуміння процесів її трансформувannya є використання газетиру міфотопонімів.

Системне засвоєння міфогеографічного матеріалу забезпечує набуття здобувачами географічної освіти загальних і фахових компетентностей. З-поміж загальних компетентностей відзначимо такі:

- *геокультурна грамотність* (розуміння історико-культурного контексту виникнення міфів народів Світу, оцінювання та порівняння різних культур і цивілізацій, з'ясування зв'язку між культурою та природним довкіллям);
- *критичне мислення та аналіз* (аналізування міфологічних наративів, виявлення міфологем і архетипів);
- *креативність та уява* (інтерпретування міфологічних текстів, розуміння метафор і символізму, аргументація висновків);
- *емпатія та розуміння людської природи* (універсальні емоції, мотивації і наслідки дій, слабкості і помилки, міжособистісні стосунки, культурні цінності).

Міфогеографічна підготовка передбачає оволодіння такими фаховими компетентностями:

- *історико-географічна компетентність* (осмислення міфологемного етапу становлення протогоеографічних уявлень та їхньої еволюції, розуміння міфологемних витоків сучасного географічного світогляду);
- *термінологічна і геотопонімна грамотність* (знання міфогенної загальнонаукової і географічної термінології, поняття міфотопонімії та міфотопонімної картини Світу);
- *дослідницькі навички* (уміння аналізувати, створювати і застосовувати просторові міфи в процесі природничо- і суспільно-географічних досліджень).

У контексті навчального процесу з міфології впливають важливі дидактичні принципи. Позаяк міфи є початковою спробою пояснити незрозуміле, вони розвивають пізнавальний інтерес, логічне мислення. Об'єднуючи знання з різних сфер (природи, астрономії, моралі, історії, мистецтва), міфи забезпечують розвиток міждисциплінарного мислення. Метафоричні образи міфів допомагають ліпше засвоїти інформацію. Алегорії і символи міфів формують здатність зрозуміти глибокі сенси через прості історії без абстрактних схем. Залучення міфологічного контенту сприяє посиленню

ефективності навчання, особливо в контексті естетичного, етичного та психологічного виховання.

Список використаних джерел

1. Влах М. Міждисциплінарна міфогеографія: історія, теорія, методи, практика : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2026. 264 с.
2. Влах М. Міфогеографія: міждисциплінарна візія в історичному контексті. *Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., приуроч. 35-літтю утворення геогр. ф-ту в Терноп. нац. пед. ун-ті ім. Володимира Гнатюка (м. Тернопіль, 15–16 травня 2025 р.) / за заг. ред. проф. А. Кузишина. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2025. С. 264–270.
3. Дарморіз О. Міфологія : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. 248 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

Гришко С.В.

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

hryshkosvitlana@mspu.edu.ua

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується необхідністю адаптації освітнього процесу до умов воєнного стану. Забезпечення безперервності навчання, доступності освітніх послуг і безпеки учасників освітнього процесу зумовлює активне впровадження технологій дистанційного та змішаного навчання. Особливої актуальності це набуває у викладанні шкільного курсу географії, який передбачає формування просторового мислення, картографічної компетентності та вміння працювати з різними джерелами географічної інформації.

Дистанційне навчання географії є організованим процесом взаємодії вчителя й учнів у цифровому середовищі, спрямованим на формування знань про природні та суспільно-економічні явища, а також розвиток практичних умінь орієнтування в геопросторі. Використання цифрових ресурсів дозволяє компенсувати обмеження очного навчання та забезпечити доступ до різноманітних навчальних матеріалів незалежно від місця перебування здобувачів освіти.

У шкільному курсі географії доцільно застосовувати комплекс цифрових інструментів, які сприяють підвищенню ефективності навчання:

Відеоматеріали – використовуються для пояснення складних природних процесів (наприклад, кліматичних змін, тектонічних рухів) та демонстрації географічних об'єктів.